

На шляху до ЄС: реформа Держмитслужби крізь призму міжнародних стандартів

Реформа Державної митної служби України є важливим кроком для забезпечення економічної стабільності, розвитку внутрішнього ринку та залучення іноземних інвестицій. Створення прозорої, ефективної та сучасної митної системи — це виклик, який стоїть перед Україною в умовах повномасштабної війни.

Міжнародні партнери розглядають реформу Державної митної служби України як один із ключових елементів євроінтеграційного процесу. З огляду на стратегічний курс країни на членство в Європейському Союзі, необхідно привести митну політику у відповідність із міжнародними стандартами, закріпленими в численних угодах та договорах, до яких приєдналася Україна.

Де зазначена вимога про реформу Держмитслужби?

План України в рамках інструменту ЄС Ukraine Facility

Національна стратегія доходів на 2024-2030 роки

Програма МВФ Extended Fund Facility

Список реформ від США ("список Пайла")

Передумови та виклики у реформуванні Держмитслужби

У діяльності Державної митної служби України тривалий час спостерігалися структурні та кадрові проблеми, які призводили до низької ефективності роботи.

Основними передумовами до реформування стали:

- **Корупція.** Митна служба часто вважається одним із найбільш корумпованих державних органів в Україні через побори та махінації з імпортно-експортними операціями, уникненням відповідальності за порушення митних правил, вирішенням "проблемних" питань митної вартості чи класифікації товарів.
- **Часті зміни та ротації керівництва митниці.** Стагнація в управлінні митницею, спричинена чисельними звільненнями, переміщеннями та частим використанням інституту виконуючих обов'язки призвели до відсутності єдиної сталої та цілеорієнтованої політики управління органом.
- **Неефективна кадрова політика на місцях.** Відсутність належної мотивації у працівників та зловживання владою спричиняли зниження ефективності роботи органу.

Що передбачає законопроект 6490-д?

Кадрове перезавантаження митниці

Перезавантаження за зразком БЕБ, погодженим із міжнародними партнерами

Прозорий конкурс на Голову Держмитслужби за участі міжнародних організацій

Політична незалежність Голови Держмитслужби: звільнення за висновком аудиту

Атестація посадових осіб митниці

Половину членів атестаційних комісій для керівних посад обирають міжнародники за пропозиціями бізнес-спільноти

Підвищення заробітних плат митників на рівні закону

Запровадження системи КРІ для об'єктивної оцінки роботи митників

Кадрове перезавантаження

Ключовою ідеєю законопроекту є кадрове перезавантаження Державної митної служби України України, що має на меті:

- Усунути тих посадовців, які не відповідають функціональним вимогам на власних посадах;
- Забезпечити набір на посади осіб із високими професійними якостями, які не були причетні до зловживань.

Антикорупційні заходи

Також це сприятиме посиленню антикорупційних заходів. Відповідно до законопроекту:

- Усі працівники митниці будуть проходити ретельну перевірку на предмет відповідності антикорупційним стандартам;
- Буде створена система незалежного моніторингу та контролю діяльності митної служби.

Посилення міжнародної співпраці

- Україна прагне до тіснішої співпраці з Європейським Союзом у митній сфері. Законопроект передбачає гармонізацію українського митного законодавства з європейськими стандартами, що сприятиме полегшенню міжнародної торгівлі та інтеграції до європейської митної системи.

Оскільки в основу законопроекту 6490-д закладено кадрове перезавантаження митниці, то він покриває лише одну структурну частину реформи - роботу з кадрами.

Що ще має передбачати реформа митниці?

- 01** Оновлення інфраструктури митниці, зокрема на митних пунктах пропуску
- 02** Покращення постаудитного контролю, зокрема контролю за імпортом
- 03** Спрощення та цифровізація митних процедур
- 04** Впровадження механізмів обміну та синхронізації даних
- 05** Розширення практики надання статусу АЕО, використання NCTS
- 06** Удосконалення підходу до визначення митної вартості, класифікації товарів
- 07** Розробка та впровадження митних ІТ-систем на основі Багаторічного стратегічного плану розвитку електронної митниці MASP-C
- 08** Ризик-орієнтований підхід у перевірці митних декларацій

Попри амбітність законопроекту 6490-д, впровадження реформи може зіткнутися з низкою викликів:

- **Опір з боку системи.** Кадрове перезавантаження може викликати опір з боку окремих посадовців, які мають інтереси в збереженні статус-кво.
- **Належне виконання законів.** Важливим аспектом буде забезпечення реального впровадження змін, а не лише їхнє формальне затвердження.
- **Фінансування.** Модернізація митної служби потребуватиме залучення додаткових фінансових ресурсів, і від того, наскільки ефективно ці ресурси будуть використані, залежить успіх реформи.

Очікувані результати реформи

Загалом реформа Державної митної служби України має привести до таких результатів:

- **Зниження корупції.** Завдяки кадровому перезавантаженню та посиленню антикорупційних заходів очікується зменшення корупційних проявів у митній службі.
- **Підвищення ефективності.** Модернізація процесів та впровадження сучасних технологій сприятимуть більш ефективній роботі митниці, прискоренню процедур та покращенню бізнес-клімату.

- **Прозорість і підзвітність.** Відкриті бази даних, прозорі процедури атестації, призначення та звільнення з посад допоможуть зробити митну службу більш підзвітною перед суспільством.
- **Інтеграція до ЄС.** Гармонізація з європейськими митними стандартами дозволить Україні краще адаптуватися до вимог європейської економічної зони та сприятиме розвитку зовнішньої торгівлі.

Отже, реформування Державної митної служби України є важливою складовою підвищення ефективності державного управління в економічній сфері. У контексті європейської інтеграції та вимог сучасного управління економікою, ця реформа спрямована на подолання хронічних проблем, таких як корупція, недостатня професійність кадрів і низька ефективність виконання функцій митниці.

Також вона створює основу для подальшої інтеграції України до європейської митної та економічної зони, сприяє покращенню умов для бізнесу та інвесторів. Успішне впровадження цих змін стане ключовим елементом для ефективного функціонування державної інституції.

Публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її вміст є виключною відповідальністю ГО “Інститут аналітики та адвокації” та ГО “Технології прогресу” і не обов’язково відображає позицію Європейського Союзу.